

"El 60% de l'amor és biològic"

Contràriament a la concepció tradicional del cor, Adolf Tobeña, professor de psicologia mèdica de la Universitat Autònoma de Barcelona, demostra que el sentiment amorós no ve provocat pel cor sinó que tot s'explica a partir del funcionament del cervell.

A l'estiu, les passions amoroses es multipliquen, les palpitations es fan més evidents, però contràriament al que es pensava, el responsable d'aquestes tempestes que transporten els amants al paradís, no és el cor, sinó el cervell. La neurobiologia comença a desvetllar els secrets d'aquesta química passional instal·lada a una part del silenciós cervell.

Adolf Tobeña, professor de psicologia mèdica i psiquiatria de la Universitat Autònoma de Barcelona, és un dels principals divulgadors d'aquests nous descobriments. *El cervell eròtic* i *Neurotafaneries* són dues de les seues obres sobre l'exploració cerebral que en els pròxims anys permetrà avançar en l'establiment de perfils amorosos en funció de la càrrega neurohormonal de l'amant.

—Si l'amor és química, l'odi què és?

—Un altre tipus de química.

—Com definiria l'enamorament?

—Com una tempesta neurobiològica que agafa els individus i els du a un viatge fantàstic.

—Què intervé principalment en aquesta tempesta, el cervell, el cor o l'entrecreix?

—Tot. Intervenien els deficiències més primaris de l'entrecreix i tots els mecanismes que hi ha al cervell dedicats als sentiments, els quals ressonen en el cor. Aquests mecanismes són els que estem investigant en els últims anys. El cervell és molt silenciós, és la glàndula fonamental i la més complexa. Sovint tendim a pensar en ell com un computador, i no ho és, és una mena de processador central, però tou, que té enormes funcions glandulars. Segrega milers de substàncies i entre elles les que estan al servei de les passions amoroses. Quan s'engega aquesta mena de bombolla, que és de les amenitats més formidables que es poden trobar a la vida, el cor actua com a mitjancer. Les passions amoroses són passions del cervell afectiu, del cervell dels sentiments, que tenen translació en els batecs del cor.

—Entre les causes que provoquen l'enamorament estan les olors?

—L'olor absoluta no seria suficient per a enamorar-nos d'una persona, però és cert que funciona com a inductora. La intuïció que determinades olors provoquen desig s'ha tingut sempre. La ciència dels perfums tenia dos objectius, dissimular les olors desagradables dels humans, perquè probablement som els primats més olorosos, i destacar olors apetitoses i gormandes. A més, contràriament al que es pensava, el cervell olfactiu dels humans és bastant elaborat i és el sistema amb el qual més ràpidament ens arriben al fons de l'esperit les coses de l'exterior. És molt difícil aturar l'entrada de les olors. Algunes de les substàncies que emetem com a olors corporals bàsiques tenen la finalitat de generar inducció, de generar senyals de possible compatibilitat. Els homes produeixen a les aixelles o a altres parts de la pell algunes olors semblants a les de les hormones dels genitals que les dones capten. Els homes també capten olors de les dones, tot i que tenen una sensibilitat olfactiva inferior.

—Aleshores, si les dones tenen el sentit de l'olfacte més desenvolupat que els homes, són inconscientment més exigents a l'hora d'escollir parella?

—Hi intervenen molts factors, però s'han descobert coses sorprenents com que les dones, que en general tenen més sensibilitat olfactiva i gustativa, en analitzar tots els senyals que tenen a veure amb les qüestions del sentiment són més complexes i més subtils en les qüestions de l'atracció. L'any 97 un grup d'investigadors suïssos va fer suar samarretes a un grup de xics durant 48 hores seguides i sense que cap olor externa difressara la seua olor bàsica. Transcorregut aquest temps, els les van donar a olorar a noies de la mateixa ètnia d'entre 18 i 25 anys de la Universitat de Berna. Havien de graduar de 0 a 10 com d'atractiva trobaven l'olor de cadascuna d'aquestes samarretes. Van descobrir que les dones trobaven olors màximament atractives quant més diferents eren genèticament d'elles. Pareix que en els humans, com en els animals, hi poden haver mecanismes bàsics establerts per evitar l'incest.

"L'enamorament és una tempesta neurobiològica que agafa els individus i els du a un viatge fantàstic."

El cervell olfatiu, el dels instints amorosos, és més complex del que ens havíem pensat i intervé per a modular el joc dels atractius.

—No obstant això, segons un estudi psicosociològic, el 60-70% dels humans escull la parella que més se li assembla.

—Però això és un fenomen cultural. La gent tendeix a emparellar-se per fer allò que socialment es considera correcte en una determinada cultura. De fet, es diu això de “fan bona parella, lliguen”. Això vol dir que s’han d’assemblar en alçada, en atractiu, per classe social, per intel·ligència, per educació, en gustos, en ambicions, en actituds polítiques. Però hi ha excepcions notòries a l’aparellament per similituds. Aquestes excepcions funcionen perquè intervenen mecanismes molt complexos de tipus hormonal en els atractius que són molt més subtils del que ens havíem pensat. En ciència diríem que el cupido és un conjunt d’elements que, combinats, fan un univers difícil de predir.

—Els fletxassos existeixen?

—Sí. Sense que un s’ho esperi, pot quedar-se completament penjat o penjada per una persona amb el joc de mirades, que és importantíssim en els humans, amb la proximitat, si hi ha contacte tàctil i de mucoses. En una nit es pot muntar una història perquè duri setmanes, mesos, i de vegades una vida. Això del *fletxasso* va. Els qui ens dediquem a la neurobiologia estem descobrint un univers que és molt més complex que aquell que s’havien imaginat mai els literats.

—Que una persona tendisca a no tenir parella estable podríem adduir-ho al fet que li falta alguna substància o està sobrada d’alguna altra?

—Això no ho sabem. L’estudi dels perfils hormonal encara no ha començat, començarà aviat. Coneixem casos extrems de perfils que estan molt allunyats del que seria l’ideal per tenir conductes adaptatives, que pateixen trastorns de caràcter i de personalitat per aquesta faceta tan rellevant de la vida que és l’amor. Ja tenim manera de corregir farmacològicament i amb instrucció de la conducta sistemàtica patrons clarament desadaptatius d’acostar-se a les relacions amoroses, encara que queda molt per avançar.

—Per què els homes són més infidels que les dones?

—Ho són més, tant de pensament com d’obra, perquè són més calents. Els homes tenen optimitzat el defici que puja dels genitals, i posen tot el cervell al servei d’aquest. Tenen més interès per l’assumpte, però també se’n cansen abans, cosa que depèn d’unes altres substàncies. Com que hi ha aquest defecte constructiu en els homes, les dones tenen la paella pel mànec. Sempre són elles les que ajusten i decideixen. Les dones tenen una aproximació molt més intel·ligent.

—Quin tant per cent de l’actuació humana en els afers amorosos depèn de la neurobiologia?

—Entre el 60% i el 70% és biologia bàsica, constructiva i del desenvolupament, no genètica, i al cervell li costa set anys posar tots els engranatges en marxa. L’educació i la cultura estaria en el 40%, o siga que és inferior el pes de la cultura al marcatge biològic, en contra del que ens pensàvem. És que som tan savis els humans que pensàvem que l’home és l’animal racio-

nal, però resulta que aquest animal racional té multitud de mecanismes irracionals imprescindibles que governen la nostra conducta en major mesura del que ens pensàvem.

—Els psicòlegs socials han establert sis tipologies amoroses: *eros, ludus, storge, pragma, mania* i *àgape*. Es pot dir que aquestes substàncies hormonals no existeixen per exemple en el *pragma*?

—Sí, en tenen unes altres, tenen una altra combinació. Hem parlat de la passió romàntica, l’eros, que és la més pel·liculera. Però hi ha gent amb incapacitat real per experimentar-la perquè li falten alguns d’aquests dispositius, tot i que poden tenir altres perfils hormonals. Pot ser un perfecte gormand sexual o pot ser una persona sacrificada i abnegada que seria l’*àgape*. De tota manera, això són eixos, no hi ha persones pures.

—Aquestes tipologies coincideixen amb algunes de les establertes anteriorment pels literats?

—Sí, i és bonic que els psicòlegs socials amb eines sociomètriques i estadístiques molt poderoses les confirmin. De les quatre que va definir Stendhal, se n’han confirmat dues. També Shakespeare o Sòfocles han fet una bona aproximació. En canvi, la que va inventar el pare Freud ens està resultant bastant inútil. Freud, que era un escriptor inaturable, prolífic i un tafaner sensacional, li va posar el màxim d’ambició amb

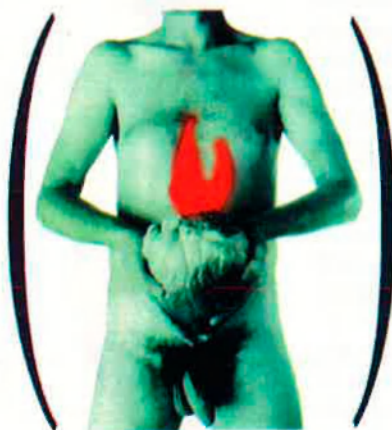
“Els homes són més infidels que les dones perquè són més calents. Tenen optimitzat el defici que puja dels genitals, i posen tot el cervell al servei d’aquest.”

La víscera incontrolable i perillosa

El cor és l'única víscera sonora de l'anatomia vivent dels vertebrats. El cervell, el fetge, els ronyons o la melsa treballen en silenci. Fins i tot els pulmons, l'estómac i els budells són peces silencioses en un estat normal de funcionament de l'engranatge anatómic: si mai emeten algun so és més aviat a tall d'alarma per avisar que la maquinària no marxa prou correctament. Només el cor, doncs, treballa des del si matern fins a la mort en perpètua manifestació sonora, tant si marxa bé com si té problemes. És, si se'm permet la hipèrbole, l'únic músic del nostre organisme: és cert que el cos humà disposa de diversos instruments musicals, des del més sofisticat, com la veu cantant, fins al més elemental, com els palmells percussius, però dintre seu no hi ha altre músic autònom que el múscul cardíac. Un músic amb poca solfa, sens dubte, ja que en realitat es conforma a repetir un simple baix continu harmònic sobre el qual la nostra voluntat construirà la melodia més o menys imaginativa que ens ha de definir. Però, tanmateix, es tracta d'un músic professional sotmès a unes lleis de ritme i de *tempo* que l'identifiquen tant amb la normalitat com amb la anormalitat. De fet, la medicina mateixa no ha pogut evitar de parlar-ne en termes musicals: què són les arítmies sinó veritables pèrdues de partícula? Encara que, en rigor de veritat, l'ús que es fa en medicina de la paraula "ritme" és excessivament lax, perquè s'aplica a la freqüència dels batecs més que no pas a l'agrupació dels diferents batecs en unitats rítmiques; seria molt més apropiat, doncs, parlar

de tempo cardíac: així, els metges melòmans sabrien reconèixer amb tota precisió quants batecs per minut corresponen a un *presto agiato*, a un *allegro vivace*, a un *allegretto grazioso*, a un *andante com moto*, a un *andante tranquillo*, a un *adagietto*, a un

RAFA TORMO

adagio ma non tanto, a un *lento assai* o a un *larghetto sostenuto*. Amb l'avantatge que aquestes precisions de tempo advertirien dels contextos emocionals de les alteracions del moviment cardíac com no ho poden fer les simples dades numèriques dels batecs per minut ni el laconisme de paraules tan científiques com ara "taquicàrdia". Però, naturalment, no és pas per les seves inequívokes qualitats sonores –evocades més d'un cop pels compositors– que el cor ens porta avui a parlar de música, sinó més aviat per la fantasiosa capacitat de disposar de les emocions que li van suposar les edats passades. És en qualitat de tal que el cor ha tingut els seus moments de glòria en la història de la

música occidental. Valgui com a il·lustració el següent fragment d'una carta de Luigi Boccherini a Marie-Joseph Chénier, germà del poeta francès André Chénier i representant del poble en temps del Directori, escrita el 8 de juliol de 1799: "Sé molt bé que la música és feta per parlar al cor de l'home, i és a això que m'esforço a arribar, si puc: la Música sense sentiments ni passions és insignificant".

Però la humanitat no sempre ha trobat que "parlar al cor" fos un títol de glòria, i aquesta circumstància ha comportat una història ben curiosa pel que fa a la consideració estètica de l'art dels sons. El paper fonamental que Pitàgores reservava a la música per la seva pura qualitat abstracta va quedar en no res després que l'estètica aristotèlica sancionés per a totes les arts la quimèrica missió d'imitar la natura. Amb aquest gir radical, no tan sols es privava l'art dels sons de tot el seu potencial diguem-ne poètic, sinó que se l'estigmatitzava per la seva incapacitat d'acomodar-se a qualsevol interpretació racional del concepte d'imitació de la natura que no fos la mera imitació del Cant dels Ocells, l'èxit històric d'aquesta banalitat aristotèlica va fer que, mentre la humanitat continuava necessitant visceralment la música, fos per a l'amor, per al joc o per a l'adoració, els immancables vigilants de totes les ortodòxies la trobessin una art suspecta que no sabia parlar a la raó si no era per mitjà de la paraula adjunta, perquè en realitat era evident que només sabia adreçar-se al cor, la víscera més folla, més incontrolable i, doncs, més perillosa. **Miquel DescLOT**

el mínim de resultats. Va inventar un esoterisme, es va aproximar a aquestes qüestions amb eines literàries batejades de ciència de l'època i el que va produir és un caos, una confusió molt atractiva. Clar, com que va inventar un llenguatge, com la repressió, la sublimació, els mecanismes de defensa, el jo, l'inconscient, el complex d'Èdip, d'Electra, això s'ha fet popular i ho ha utilitzat primer la literatura, després el cine i després tothom. Ens hem pensat que amb això sabíem més de les tipologies dels amors i dels desamors i resulta que

no, que pràcticament tot aquest edifici és un conte xinès. El que hem de fer ara és destriar la brossa per progressar, i ens és més útil la bona descripció literària sense infules científiques que les elaboracions freudianes que han dominat aquest segle. Alguns el consideren el literat més destacat del segle XX, però en ciència el que va fer és retardar per molts anys el sorgiment de la neurobiologia, la neurologia i la psicologia.

Ester Pinter